

בהמת שביעית לפדיון פטר חמור. ופטורה מבכורה

תלמוד בבלי מסכת בכורות דף יב עמוד ב

איבעיא להו: מהו לפדות בבהמת שביעית ודאי לא תיבעי לך, לאכילה אמר רחמנא ולא לסחורה, כי תיבעי לך ספק; ואליבא דרבי שמעון לא תיבעי לך, דלית ליה ספק, כי תיבעי לך אליבא דרבי יהודה מאי כיון דמפריש טלה והוא לעצמו, לאכלה קרינא ביה, או דילמא: כיון דכמה דלא מפקע איסוריה לא מישתרי כסחורה דמי. ת"ש, דא"ר חסדא: בהמת שביעית אין פודין בה את הודאי, אבל פודין בה את הספק. ואמר רב חסדא: בהמת שביעית פטורה מן הבכורה וחייבת במתנות. פטורה מן הבכורה לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה, וחייבת במתנות דלאכלה קרינא בה. מיתיבי האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה ואמאי, כיון דאילו מטמיא בת שריפה היא, לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה. שאני הכא דכתיב לדורותיכם. תנ"ה: מנין לאוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה שחייב מיתה שנאמר לדורותיכם. ולגמר מינה התם עיקר לאכילה, הכא עיקר לשריפה:

בגמ' זו מובאים שני דינים :

א. שאין פודים פטר חמור בבהמת שביעית כי בפירות שביעית יש לימוד "לאכלה ולא לסחורה".

ב. שבהמת שביעית פטורה מן הבכורה, כי בפירות שביעית יש לימוד: "לאוכלה ולא לשריפה". ובכור יש להקריב כשלמים, ואימוריו נשרפים על המזבח.

רמב"ם הלכות ביכורים פרק י"ב הלכה י"א

שה שלקחו מדמי שביעית אין פודין בו את הודאי, אבל פודין בו את הספק,

רמב"ם הלכות בכורות פרק ה הלכה ט

הלוקח בהמה ממעות מעשר שני בירושלים חייבת בבכורה, אבל הלוקח בהמה מפירות שביעית הרי זו פטורה מן הבכורה לפי שאינו רשאי לעשות סחורה בפירות שביעית שהרי נאמר בה לאכלה, לאכלה ולא לסחורה, ואם תהיה חייבת בבכורה הרי זה משתכר בכור שהרי יצא מתורת פירות שביעית, וכבר ביארנו בהלכות מאכלות אסורות שאסור לעשות סחורה בדברים האסורים באכילה וכן ביארנו בתרומות שאסור לעשות סחורה בתרומות וכן אסור לעשות סחורה בבכורות אע"פ שמותר למוכרן על דרך שביארנו.

והנה הרמב"ם רגיל שכאשר אומר דין אומר בצמוד את הלימוד שממנו לומדים, ולמה כאשר כותב את הדין שאין פודים פ"ח בבהמת שביעית לא כותב כלל את הטעם: "לאכלה ולא לסחורה"?

ואילו כאשר כותב את הדין שבהמת שביעית פטורה מן הבכורה אמנם כותב את הסיבה, אולם אינו כותב "לאכלה ולא לשריפה", כדברי הגמ'. אלא כותב "לאכלה ולא לסחורה"?. כך שואל הראב"ד¹

כסף משנה הלכות בכורות פרק ה הלכה ט

¹ אבל הלוקח בהמה וכו'. בספ"ק דבכורות (דף י"ב:) אמר רב חסדא בהמת שביעית פטורה מן הבכורה וכו' לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה ופירש"י לשריפה ואי מיחייב בכור סלקי אימורים לגבוה עכ"ל. והראב"ד השיג על רבינו שכתב ולא לסחורה ולא ה"ל לכתוב אלא ולא לשריפה כמו שאמרו בגמרא. ונראה שבנוסחת רבינו היה כתוב ולא לסחורה. ומ"ש רבינו הרי זה משתכר בכור היינו לומר שאינו חייב לבערו בזמן הביעור ונותנו לכהן ויש לו טובת הנאה:

עוד צריך להבין. שכתוב הן בגמ', והן מובא ברמב"ם להלכה, שאין פודים ודאי פ"ח בשה שביעית, אולם פודים ספק פ"ח. והרי הסיבה שחייבים לפדות ספק פטר חמור, הוא כדי להסיר ממנו את הספק איסור הנאה. שזה לא עניין ממוני כמו בבכור אדם שהפדיון לא מוריד ממנו קדושה כל שהיא, אלא רק יש לו חיוב ממוני לכהן. ולכן אם הבכור אדם הוא ספק הרי אינו חייב לתת לכהן חמישה סלעים. ואינו פודה אותו כלל. אולם בפטר חמור הרי בלא פדיון הוא אסור בהנאה וספק פטר חמור הוא ספק איסור הנאה. ולכן צריך לפדותו מספק, למרות שאינו חייב לתת את השה לכהן.

אולם ממה נפשך. אם הספק פטר חמור הוא בכור, הרי אין פודים אותו בשה של שביעית ואם אינו בכור לא צריך לפדותו. וא"כ למה פודים את הספק פטר חמור בשה שביעית?.

אולם ביותר קשה עצם דברי הרמב"ם שכתב: "ואם תהיה חייבת בבכורה, הרי זה משתכר בכור, שהרי יצא מתורת פירות שביעית". אין מובן למילים הללו.

ח. הגמ' בבכורות יב: צריכה הבנה,

איבעיא להו: מהו לפדות בבהמת שביעית. ודאי, לא תיבעי לך, לאכילה אמר רחמנא ולא לסחורה,

מפרש רש"י² שהסיבה שאסור לפדות פטר חמור ודאי בשה שנקנה מדמי שביעית, כי קונה בשה הזה פטר חמור, שאינו ראוי לאכילה. אלא שלא מובן, הרי החמור לא של הכהן. ולמה נחשב בכך שהוא פודה את הבכור, שהוא קונה חמור בשה שביעית?.

ושואלים בתוס'³, למה אומרת הגמ' שאסור לקנות חמור בפ"ש, הרי השימוש בחמור נחשב הנאתו וביעורו שווה, ולמדנו בב"ק שזוהי הנאה המותרת בפ"ש.

ותימה על התוס' וכי לא ידע המשנה שאין לוקחים בהמה טמאה מדמי שביעית שתמה על כך שמשמע שאסור לקנות בהמה טמאה מדמי שביעית?

ועוד קשה התוס', וכי מה הקשר בין איסור הנאה מפ"ש שלא כדרך הנאתם שלכן לומדים לאכלה ולא למשרה וכבוסה. לבין איסור סחורה בפ"ש שלא קשור כלל להנאתו וביעורו שווה אלו שלשה מושגים נפרדים. איסור סחורה בפ"ש, לומדים "לאכלה ולא לסחורה". ואיסור קנית בהמה טמאה בפ"ש, זה איסור שהקדושה שעברה למעות אינה נתפסת בתמורה שלא ראוי לאכילה, ואסור לאבד קדושת שביעית. ואיסור הנאה מפ"ש שלא כדרך הנייתם, זה איסור שימוש בפ"ש שלא למטרה שלשמה גדלים. ואין קשר בין איסור אחד לשני?.

---

² **רש"י מסכת בכורות דף יב עמוד ב**

בבהמת שביעית - בהמה שניקחה בפירות שביעית.

ודאי לא תיבעי לך - פטר חמור ודאי לא תיבעי לך דכיון דבעי למיתב פדיונו לכהן לא פריק ליה דלאכלה אמר רחמנא ולא לסחורה ונמצא זה קונה חמור בפירות שביעית שאינו ראוי לאכילה.

את הודאי - פטר חמור ודאי משום דבעי ליתנו לכהן והויא סחורה.

³ **תוספות מסכת בכורות דף יב עמוד ב**

ודאי לא תבעי לך - לאכלה ולא לסחורה משמע דאסור לקנות בהמה טמאה כגון פטר חמור בפירות שביעית ותימה דאפי' רבנן לא אסרי בהגוזל קמא (ב"ק קב.) משרה וכביסה אלא משום דבעיין דומיא דלאכלה שהנאתו וביעורו שווה ובהמה למלאכה הוי הנאתו וביעורו שווה.

ממשיכה הגמ' :

ואמר ר' חסדא בהמת שביעית פטורה מן הבכורה, לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה,

ומסביר רש"י: "ולא לשריפה: ואי מחייב בבכורה סליק אימורים לגבוה".

ודבר זה תימה, וכי מאחר שיש בעיה להקריב את הבכור, תיפטר הבהמה מבכורה? שירעה עד שיסתאב ויאכל בק"ש?, או שיחלל על פירות אחרים ותרד קדושתו מעליו כמו ששנינו מי שיש לו וכו', וכן שנינו יצא בשר ונכנסו דגים בק"ש וכו' (הרי הבהמה אינה הפרי הראשון שקדושתו אינה יורדת במכר?).

עוד קשה, וכן תמה החזו"א, ומה בכך שיש מצוות ואיסורים המתנגשים?, והרי יש למשל חיוב מילה, ויש איסור קציצת צרעת, האם מי שיש לו צרעת במקום מילה לא נאמר בו חיוב מילה?. זה שאינו יכול למול (ללא הלימוד בשר) לא מלמד שלא נאמר חיוב מילה במי שיש לו צרעת.

ובכלל כל הסברא הזאת צריכה הבנה, שהרי בכל פירות שביעית יש חלקים שלא חלה עליהם כלל ק"ש למשל קליפות שאינן ראויות לצבע, או גרעינים, (ותנן מסיקים בגפת). וכן בשר שנתפס בק"ש אין ק"ש חלה על העצמות שהרי אינן ראויות לאכילה, ולכן הרי גם החלב שאינו ראוי לאכילה ולהנאה, שלא תחול עליו כלל ק"ש ויותר להעלותם על המזבח?.

ממשיכה הגמ' :

מיתבי האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה ואמאי כיון דאילו מטמיא בת שריפה היא, לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה!

ומסביר רש"י⁴ שהגמ' שואלת שעיסת שביעית תהיה פטורה מחלה, כי אם תיטמא הרי לא יוכלו לשרוף אותה.

ודבר תימה לומר שעיסת שביעית תיפטר מחלה, כי אולי תיטמא ואז לא יוכלו לשרוף אותה?. וכמובן אותה תמיהה שתמה החזו"א על ההיגיון שבהמת שביעית תיפטר מבכורה, כי זה שלא יוכלו להקריב את האימורים, עדיין לא פוטר את הבהמה מבכורה. כך קשה על ההגיון בסברא שעיסת שביעית תיפטר מחלה, בגלל סיבה זו?.

מה עוד שבשביעית הרי ניתן לחכות עד שתתעפש העיסה הטמאה ואז מותר לשרוף,

מתרצת הגמ' :

שאני הכא דכתיב לדורותיכם. תנ"ה: מנין לאוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה שחייב מיתה שנאמר לדורותיכם.

מסביר רש"י⁵ שבחלה יש ריבוי מיוחד "לדורותיכם" שגם עיסת שביעית חייבת בחלה.

וקשה להבין את התירוץ, אילו לדורותיכם היה כתוב בדין שריפת חלה טמאה הייתי יכול ללמוד שיש לשרוף גם חלת שביעית שנטמאה, אולם לדורותיכם כתוב במצוות הפרשת חלה, ואילו הגמ' רוצה ללמוד שעיסת שביעית פטורה לא בגלל שיש מגבלה של **זמן**, אלא כי אי אפשר לשרוף אם תיטמא, ומה לדורותיכם עוזר?.

אמנם הגמ' במנחות פד: לגבי הקרבת העומר, שואלת איך אפשר להקריב עומר בשביעית הרי הקומץ נשרף ופירות שביעית לאכלה ולא לשריפה, ומתרצת הגמ' "לדורותיכם", זה תירוץ מצויין כי שם הגמ' דנה אם מותר להקריב את העומר בשביעית או בשבת, שהרי בשבת אסור לשרוף ובשביעית אסור לשרוף תבואת שביעית, ומתרצת הגמ' לדורותיכם יש

⁴ ואמאי מיחייב עיסת שביעית בשביעית בחלה.

⁵ לדורותיכם - כתיב בחלה משמע אפי' בשביעית וכתיב (במדבר טו) מראשית עריסותיכם

חיוב להקריב עומר וממילא מותר להקטירו גם בשבת וגם בשביעית, "לדורותיכם אמר רחמנא ואת אמרת תיבטל?"

אבל כאן הגמ' רוצה לטעון שעיסת שביעית לא תהיה חייבת בחלה כי אולי העיסה תיטמא ואז לא יוכלו לשרוף מה זה קשור לדורותיכם?. הרי יש עיסות שפטורות מחלה, וזוהי עוד עיסה שפטורה מחלה.

ממשיכה הגמ' :

ולגמר מינה,

לפי פירוש רש"י⁶ השאלה היתה שנלמד מכאן שאין דרשה לאכלה ולא לשריפה, וממילא גם בהמת שביעית תתחייב בבכורה?.

וקשה הרי אסור לשרוף בשבת, אולם קרבנות מותר שכתוב לדורותיכם או לימודים אחרים ולמה לא לומדים מקרבנות שמותר לשרוף בשבת, או שמותר לעשות חבורה בשבת כי מותר למול בשבת שלומדים וביום השמיני ואפילו בשבת?.

התם עיקר לאכילה, הכא עיקר לשריפה:

מתרצת הגמ' לפי פירוש רש"י, שחלה ההפרשה אינה בהכרח לשריפה, אלא לאכילה. ורק אם נטמאה שורפים, כך שאין סיבה לומר שעיסת שביעית לא חייבת בחלה, אולם בבכור אם בהמת שביעית תתחייב בבכורה הרי מלכתחילה החיוב יוצר חלק לשריפה (האמורים). ולכן עיסת שביעית חייבת בחלה ובהמת שביעית פטורה מבכורה.

לפי זה הרי לא לומדים שעיסת שביעית חייבת בחלה מלדורותיכם, אלא מסברא שהפרשת חלה אינה טומנת בחובה שריפה. וא"כ מה יעשה עם הברייתא שהביאה הגמ': "מנין לאוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה שנאמר לדורותיכם"?

והתוס' שואל⁷, הרי בעומר לומדת הגמ', שמוקטר בשביעית מהלימוד לדורותיכם, וא"כ נלמד ממנו שגם בהמת שביעית חייבת בבכורה, שהרי גם העומר, כבכור, תמיד לשריפה. ומתוך תוס' שאין ללמוד ממה שהותר לשרוף עומר שביעית ומכאן ששביעית חייבת בעומר, שיותר גם להקריב בכור שביעית וממילא בהמת שביעית תתחייב בבכורה. מאחר ובשביעית אי אפשר לקיים מצוות העומר אלא בפירות שביעית אולם בבכור אפשר לקיים מצוות בכור בבהמות אחרות.

ואין מובן לדברי התוס' הללו, מה בכך שבהמה שאינה שביעית מתחייבת בבכורה, אם הגמ' הבינה שכאשר יש היתר של לדורותיכם ממילא לומדים שאין לימוד "לאוכלה ולא לשריפה" הרי אם אין לימוד כזה הרי גם בהמת שביעית תתחייב בבכורה? ומה הסברא כי עומר אינו ניתן להקרבה אלא בתבואת שביעית ואילו בכור ניתן לקיים בבכורות אחרים, אטו בכור זה חיוב גברא שיקריבו בכורות בשנה שביעית?. אילו בבכור היה כתוב לדורותיכם ומזה היתה הגמ' רוצה ללמוד לחייב בהמת שביעית בבכורה, היה סברא

⁶ וליגמר מינה - דלא אמר לאכלה ולא לשריפה ותתחייב בהמת שביעית בבכורה.

התם - גבי חלה עיקר הפרשתה לאכילה דאינה בשריפה א"כ נטמאת.

⁷ הכא עיקר לשריפה הקשה ר"ת נילף מעומר דעיקרו לשריפה - ואמר פ' כל קרבנות (מנחות ד' פד.) שומרי ספיחין בשביעית היו נוטלין שכן מתרומת הלשכה ופריך היכי מייתי עומר מפירות שביעית לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה ואיכא קומץ שקרב לגבי מזבח שאני התם דאמר קרא לדורותיכם וי"ל דלא ילפינן בכור מעומר דאיכא פירכי טובא מה לעומר שכן קרבן צבור ודוחה שבת וטומאה ועוד א"א לקיים עומר בשביעית אלא בפירות שביעית דבעין כרמל אבל בכור וחלה מתקיים בשנה שביעית בבהמות אחרות ובפירות אחרים.

לומר כי אפשר לקיים לדורותיכם בבהמות אחרות ולא דווקא בבהמת שביעית. אולם בבכור אין לדורותיכם, אלא הגמ' רוצה ללמוד מלדורותיכם שכתוב בחלה שאין לימוד של לאכלה ולא לשריפה?.

ט. ולהסביר הדברים

כבר כתבנו את ההבדל בין פירות שביעית לדמי שביעית, ואת ההבדלים בין שביעית למע"ש בבעלות עליהם ודין דמיהם, ונחזור עתה על סיכום הדברים:

פירות שביעית הן אפקעתא דמלכא, שמהתורה הינם הפקר לכל, וכל אחד יכול לקוטפם ולזכות בהם ואז הם שלו, בבעלותו, וכל מי שגונב פ"ש משלם כפל והגוזלן משלם חומש ואשם, אמנם הזכויות שיש לו בהם הם רק לשימושים המותרים בפ"ש ולא לשימושים אחרים, אבל הגבלת הבעלות הזאת היא כמו כל איסור הנאה שמגבילה את הבעלות למה שמותר בלבד, כי בעלות מוגדרת כזכויות שימוש בלבד, ולמה שמותר לו להשתמש זוהי הבעלות שלו בדבר,

ולכן מותר למכור פירות שביעית, אם הוא מוכר את אותם הזכויות שיש לו בפירות – שזכה בהם מההפקר, והפירות נשארים בקדושתם, כי הוא מוכר לשני רק מה שיש לו בהם, ומה שיש לו בהם זה רק זכויות שימוש מותרות,

הדמים שקיבל בתמורה, הם שלו לכל דבר כי קיבל אותם תמורת אותם הזכויות שמכר, הקדושה לא יורדת מהפירות, ואין דיני קדושה במעות, ואין כאן דין של שביעית תופסת דמיה. אולם כאשר הוא מוכר או מחליף פירות שביעית במטרה להעביר את הקדושה לתמורה, (ממון או פירות). הרי שם יש את הדין של שביעית תופסת דמיה בין דרך מקח בין דרך חילול, ואז אם התמורה היא פירות, הרי הקדושה נתפסת בפירות התמורה. ולא יורדת מהפירות הראשונים (זה חומר בשביעית), וכאשר מחליף הלאה הרי הקדושה עוברת מפרי לפרי, אולם כאשר התמורה היא ממון, בכל שלב שהוא, הרי הממון אינו מאכל ולכאורה אינו שונה מעבדים ובהמה טמאה. אלא שלמעט יש תכונה שהם נושאים עימם את הק"ש כמו תחנה, וכאשר לוקחים בהם פירות או כל דבר מאכל הרי אז הקדושה עוברת הלאה ואז יורדת מהמעות לפירות. (מה שאין כן בלוקח בהמה טמאה או עבדים בפ"ש אין הקדושה חונה על העבדים ולא ממשיכה הלאה לפירות אחרים אם יקח בהם).

1. פירות שביעית הם ממון, ומותר לו למוכרם ולתיתם במתנה ולקדש בהם אשה, שהרי אם היא יודעת שהם פירות שביעית והוא נותן לה אותם בתורת פירות שביעית הרי נתן לה ממון שווה פרוטה (זכויות אכילה בק"ש) ומקודשת, ומותר לכתחילה לקדש אישה בפירות שביעית, (ואין כאן איסור סחורה כמו שכתבנו לעיל),

2. ולכן הרמב"ם לא כותב שאסור לקדש בפירות שביעית, ומדוייקת הגמ' שליקט המקדש כלכלה של תאנים שביעית הרי שהוא זכה בהם. והם יודעות כי התאנים שביעית, ויכול לקדש בהם ומקודשות.

3. פדיון פטר חמור בשה של פ"ש אינו מהווה בעיה כלל, (בפדיון פ"ח יש שני נושאים, חיוב פדיון פטר חמור בשה, וחיוב ממוני לתת את השה לכהן), שהרי המדובר בשה שנקנה ממעות שביעית והוא ממון. (אמנם לא בעלות מלאה, כי חייב לאוכלו בק"ש, ואין כאן כלל שאלה של סחורה בפ"ש), ומה אכפת לנו אם מסיר את קדושת פ"ח על ידו? האם השה הזה קדוש ע"י פדיון הפ"ח? האם הוא אסור בעבודה? ודאי שאין שום קדושה על השה. אלא חיוב לאוכלו בק"ש, ומה מפריע לנו שיפדה עליו פטר חמור?.

הדבר היחידי שמהווה בעיה בפדיון פ"ח הוא שהוא חייב לתיתו לכהן וזה חיוב ממוני והיות ויש כאן חסרון בבעלות שהרי אין לו את כל השימושים של בעלות מלאה כי חייב לאוכלו בק"ש, וממילא זה שה שאינו בבעלות המלאה (אמנם לענין זה שיש לו בו זכות אכילה בק"ש, יש לו בבעלות מלאה, אולם עדין יש חסרון בבעלות מלאה על השה כי אין לו את כל השימושים של בעל שה, שהרי חייב לאוכלו בק"ש), ולכן אינו יכול לצאת ידי חובת נתינת השה לכהן לקיים מצוות פדיון פטר חמור (כי אין לו בעלות מלאה על השה), אולם כאשר הוא פודה את הספק הרי הפדיון מועיל, והיות שאינו חייב בחלק של מתנות כהונה, הרי יכול לפדות בו את הספק ולא את הוודאי.

4. ולכן ברור למה הרמב"ם לא כותב בפדיון פ"ח שאין פודים אותו בשה של שביעית את הסיבה שלאכלה ולא לסחורה, כי אין כאן בעיה של סחורה אלא בעלות.

5. דיני בכורה וחלה החיוב הוא רק אם העיסה או הבהמה הם ממונו בשלמות, שהרי בהמת קדשים פטורה מהבכורה וכן עיסת קדשים פטורה מחלה, והסיבה היא שרק מה שבבעלות מלאה של ישראל, ורק אם יש לו בעלות מלאה על הבהמה או על העיסה, הרי חייב בחלה או בבכורה. שהרי שותפות עכו"ם או שותפות הקדש פטורה מבכורה, ולכן בהמת שביעית פטורה מהבכורה. והפטור הוא לא בגלל שיש לבהמה בעלים עכו"ם, אלא מאחר ולישראל אין בעלות מלאה על הבהמה. כי מאחר ואין לו בעלות מלאה על הבהמה כי אינו יכול לסחור בה ולהשתמש בה שימוש מסחרי – לגדל וולדות, הרי יש חסרון בבעלותו, ולכן פטור בהמת שביעית מבכורה.

י"א. ועתה נחזור לגמ' בבכורות יב :

ואמר רב חסדא: בהמת שביעית פטורה מן הבכורה וחייבת במתנות. פטורה מן הבכורה לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה, וחייבת במתנות דלאכלה קרינא בה.
ברור שהרמב"ם לא גרס בגמ' בבעיה של פדיון פטר חמור בבהמת שביעית את הסיבה: "לאוכלה ולא לסחורה", שהרי לא סבר שזו הסיבה שאין פודין, וכן ברור שהרמב"ם לא גרס בבעיה של בהמת שביעית אם חייבת בבכורה את ההנמקה של: "לאוכלה ולא לשריפה" שהרי בפירוש אומר שהסיבה היא: "לאוכלה ולא לסחורה". והסיבה שפטורה מבכורה היא כי אין לו בה בעלות מלאה כי שימוש מסחרי אסור לו.

מיתיבי האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה ואמאי, כיון דאילו מטמיא בת שריפה היא, לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה
שואלת הגמ' אם כך שבהמת שביעית פטורה מהבכורה כי יש חסרון בבעלות, הרי גם עיסת שביעית צריכה להיות פטורה מחלה כי אין לו בעלות מלאה?.

שאני הכא דכתיב לדורותיכם. תנ"ה: מנין לאוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה שחייב מיתה שנאמר לדורותיכם.
מתרצת הגמ' שיש ריבוי בעיסת שביעית "לדורותיכם" שמזה לומדים שחוסר בעלות הנובע משביעית אינו נחשב חוסר בעלות הפוטר עיסת שביעית מחלה, כי לומדים מ"לדורותיכם" שגם בשביעית יש חיוב חלה ומימילא לומדים שאין חוסר הבעלות הנובע מחיובי שביעית פוטרים מחלה.

ולגמר מינה
שואלת הגמ' א"כ שחוסר בעלות הנובע מק"ש אינו פוטר מחלה, שגם בהמת שביעית תתחייב בבכורה ולא יחשב ק"ש כחוסר בעלות לגבי חיוב בכורה.

התם עיקר לאכילה, הכא עיקר לשריפה (עיקר לסחורה – לפי גרסת הרמב"ם)

מתרצת הגמ' שעיסה עומדת לאכילה, ולכן הבעלות המחייבת בחלה מספיק שתהייה בעלות מלאה לגבי היתר אכילה, ולאכילה יש לו בעלות מלאה על פ"ש ולכן עיסת שביעית חייבת בחלה. אולם בהמה עומדת לסחורה – גידול ולדות וכו', ולכן הבעלות המחייבת בבכורה היא בעלות מלאה לגבי השימושים הללו, ואלו שימושים אסורים בבהמת שביעית, לכן אינו בעלים מלא על הבהמה ופטורה מהבכורה.

לעומת זאת כאשר שחט את הבהמה הרי הבשר עומד לאכילה ולכן חייב במתנות (זרוע לחיים וקיבה) כמו שעיסת שביעית חייבת בחלה. כי לגבי אכילה יש לו בעלות מלאה בפ"ש.

י"ב ועתה ברורים דברי הרמב"ם

רמב"ם הלכות בכורות פרק ה' הלכה ט'

הלוקח בהמה ממעות מעשר שני בירושלים חייבת בבכורה,

כי בירושלים הבהמה הינה ממונו מוחלט

אבל הלוקח בהמה מפירות שביעית הרי זו פטורה מן הבכורה לפי שאינו רשאי לעשות סחורה בפירות שביעית שהרי נאמר בה לאכלה, לאכלה ולא לסחורה,

והיות ואינה ממונו לגמרי הרי פטורה מהבכורה.

ומוסיף הרמב"ם שאם בהמת שביעית היתה חייבת בבכורה היה אסור להרביעה להולדה,

ואם תהיה חייבת בבכורה הרי זה משתכר בבכור שהרי יצא מתורת פירות שביעית,

ואילו הבהמה היתה חייבת בבכורה הרי היה מרויח מהבכור, שהרי אם הבהמה לא חייבת

בבכורה, הרי הולד פ"ש, ואם הוולד בכור, הרי יוצא מק"ש. וזה נחשב עשיית סחורה בבכור.

וכבר ביארנו בהלכות מאכלות אסורות שאסור לעשות סחורה בדברים האסורים באכילה

וכן ביארנו בתרומות שאסור לעשות סחורה בתרומות. וכן אסור לעשות סחורה בבכורות

אע"פ שמותר למוכרן על דרך שביארנו.